

Lezing:

Matteüs 14:22-33

Meteen daarna gelastte hij de leerlingen in de boot te stappen en alvast vooruit te gaan naar de overkant, hij zou ook komen nadat hij de mensen had weggestuurd. Toen hij hen weggestuurd had, ging hij de berg op om er in afzondering te bidden. De nacht viel, en hij was daar helemaal alleen. De boot was intussen al vele stadiën van de vaste wal verwijderd en werd, als gevolg van de tegenwind, door de golven geteisterd. Tegen het einde van de nacht kwam hij naar hen toe, lopend over het meer. Toen de leerlingen hem op het meer zagen lopen, raakten ze in paniek. Ze riepen: 'Een spook!' en schreeuwden het uit van angst. Meteen sprak Jezus hen aan: 'Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!' Petrus antwoordde: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.' Hij zei: 'Kom!' Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: 'Heer, red me!' Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: 'Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?'

Toen ze in de boot stapten, ging de wind liggen. In de boot bogen de anderen zich voor hem neer en zeiden: 'U bent werkelijk Gods Zoon!'

Overweging:

Schilders hebben hun handtekening soms heel creatief vormgegeven op hun schilderijen. Als je niet bekend bent met het werk van de schilder moet je daar vreselijk naar zoeken. Maar kenners herkennen in een terugkomende stijl of symboliek of gebruik van kleuren de handtekening van de schilder.

In zijn evangelie heeft Matteüs - volgens kenners - zijn handtekening neergezet aan het eind van een reeks gelijkenissen over de toekomst, waaraan hij de term Koninkrijk van God of koninkrijk der hemelen verbindt. Na de bekende verhalen over het zaad in de akker, de schat, de parel en het sleepnet schrijft hij:

"Daarom lijkt elke schriftgeleerde, die leerling is geworden in het koninkrijk der hemelen op een mens, een huismeester, die uit zijn schatkamer nieuwe en oude dingen tevoorschijn tovert!".

Matteus beschrijft als het ware het procedé dat hij volgt bij het schrijven van zijn evangelie: hij put uit een oude én een nieuwe bron.

Hij selecteert verhalen uit het Eerste Testament en hij haalt verhalen over Jezus erbij, verhalen, die rondgingen onder diens aanhangers, mondelinge en schriftelijke. Zo componeert hij zijn goed nieuws over de toekomst: het Koninkrijk der hemelen.

Met dat procedé voor ogen lees ik het verhaal.

Het verhaal volgt na het verhaal over de brooddeling, waarin Jezus' volgelingen de opdracht krijgen om wanhopige massa's armen, blinden, doven en lammen te eten te geven, mensen te voeden niet met brood alleen, maar met de woorden uit Gods mond, opgetekend door Mozes, de profeten en de psalmdichters. Niet je neerleggen bij de situatie, maar activiteit ontplooiën, die hoort bij de waarden van het Koninkrijk van God: vrede, gerechtigheid, liefde.

In het verhaal van die brooddeling gaat het niet om ongeloofwaardige dingen, wordt niet van stenen brood gemaakt, maar wordt er vertrouwen geleerd in wie we God noemen: ENE, Eeuwige, 'ik zal er zijn, voor jou!'

- in navolging van het bevrijde, door de Egyptisch farao slaafgemaakte Hebreeuwse volk.

Matteüs schrijft een verhaal over de zoon van David, zoon van Abraham, die messias wordt genoemd en - ook in dit verhaal weer - zoon van God.

Zoon van God betekent zoets als: hij die leeft uit de woorden die uitgaan uit Gods mond.

Wie leeft van Gods stem, weet dat hij ergste moet vrezen.

Zie Jezus. Vermoord. Geen Vaderszoon die daar iets aan kon veranderen.

Maar wel bleef een gedenksteen. Net zoals bij Mozes: verhalen over trouw tot in de dood, trouw aan de weg van de Vader met de mensen. Verhalen over jezelf weggeven, instaan voor de mensen op je weg en ingaan tegen een levensstijl en een theologie, die de Naam van god heeft vastgeklonken aan de verlangens en wensen van mensen, zoals Sinterklaas is verbonden met de verlanglijstjes van 5 december.

Matteüs schrijft voor een jonge kerk van Messias-gelovigen, waarvan zowel joden als mensen uit de niet-joodse wereld deel uitmaken. Die kerk verkeerde in zwaar weer. Storm en tegenwind.

Hoe houd je de moed erin? Hoe houd je het vertrouwen? Hoe blijf je open voor die Stem, van wie de verhalen al eeuwen werden doorgegeven, dat Hij er zal zijn, op zijn manier, telkens weer?!

Matteüs.....

om de mensen in zijn tijd te bemoedigen, te troosten, duikt hij in zijn schatkamer en vindt daar in de Psalmen het beeld van de onstuimige zeeën, beeld voor de volkeren, die de kleine geloofsgemeenschap van Israël onder de voet dreigen te lopen.

Hij vindt er het verhaal van de uittocht, waarin Mozes - in de nacht - zijn staf opheft en er midden in de watermassa's een droge plek komt. Er ontstaat een weg waarop kan worden gegaan. In de wereld van de volkeren, waar de godsbeelden huizenhoog worden opgetast. In een pantheon van elkaar tegensprekende belangen en wensen, ontstaat een weg, een glimp van de goede schepping, - en alweer vindt Matteüs een verhaal in zijn schatkelder, het verhaal van de schepping van hemel en aarde - waar nadat de wateren hun plaats en hun functie zijn toegewezen, er een plek ontstaat, waar het vruchtbaar is, goed te leven, waar mensen aan elkaar zijn geschonken als een hulp en ondersteuning voor elkaar.

Matteüs tekent de geloofsgemeenschap van zijn tijd als een schip, een boot.

Wat opvalt is dat die geloofsgemeenschap, in het verhaal vertegenwoordigd door de 12 leerlingen het nu zelf moet zien te roeien in de wereld. Jezus stuurt ze - na wat hij hen heeft geleerd over verantwoordelijkheid te nemen voor de kwetsbaren in hun midden - de onstuimige wereldzee op. En zoals je kunt verwachten als je de dagelijkse werkelijkheid onder ogen ziet, belandt het schip in zwaar weer.

Wat ook opvalt is dat Matteüs in zijn verhaal het licht al laat schijnen, horizon, dageraad, de vierde nachtwake. Het moet met die vaart op die kolkende zee ergens heen. Het verhaal heeft een richting. In het schemer van de ochtend brengt hij Jezus in zijn verhaal in, natuurlijk - of niet natuurlijk - lopend over het water en zo drager van heel dat smalle, door een volkje van niets gedragen en volgehouden vertrouwen, dat die belofte van een goede schepping met bevrijde mensen, niet ondergaat in een zichzelf ten gronde richtende mensenwereld.

Jezus is het die hen moed toeroept, vertrouwen en hij verbindt dat aan die Naam, Ik ben er, ik ben met jullie onderweg.

Ik moest denken aan die t.v.-reclame van de Gamma van een flink aantal jaren geleden steeds eindigend met de woorden: 'dat zeg ik: Gamma!' Een man met een luidspreker roept: **HET IS HIER FANTASTISCH!** Zijn buurman rolt om van schrik.

Ook de leerlingen in de boot rollen van hun banken af, als ze de fantastische verschijning zien: een spook - staat er in het Grieks: fantastisch, schijn, leugen.

Toch is dát de boodschap aan die bange gelovigen in dat schip op de wereldzee: vertrouw je toe aan die fantastische boodschap, dat nieuws dat als leugenachtig en als schijn wordt afgedaan; vertrouw je toe aan de Naam van Ik ben er voor jou, voor jullie, die als een bevrijding uit angst jou uitnodigt om vertrouwen te hebben in de aarde als het Koninkrijk van de hemelen.

Dan moet er een antwoord volgen. Niks Petrus als haantje de voorste. Hier is de rots, in de branding, de Petra, door Matteüs uitgebeeld als symbool van de geloofsgemeenschap. Hij geeft het goede voorbeeld. Hij vertrouwt op die boodschap, die stem uit de luidspreker, - verbeeld in dat gamma van kleuren van de regenboog - dat de chaos, de doodsmachten niet zullen zegevieren, maar de aarde een goede, fantastische plek zal zijn om te leven, Geschenk van de Eeuwige.

Petrus redt het. Stapje voor stapje met Jezus voor ogen, die naam - Jezus - waarin die woorden schitteren: de Eeuwige bevrijdt.

Zo kan ook die geloofsgemeenschap van zijn tijd met vertrouwen de doodsmachten weerstaan. Ook al is dat hartstikke moeilijk. Dat weet Matteüs van wat hij en zijn medegelovigen dagelijks ervaren.

Daarom laat hij in zijn verhaal, als Petrus zich toch even laat imponeren door de storm, de tegenwind, de kolkende zee, hem toch even zinken.

Matteüs wil zijn tijdgenoten en wie ook vandaag dit verhaal leest en hoort, aansporen, vast te houden aan dat vertrouwen, dat geloof in die droom van de aarde als het Koninkrijk der hemelen - wat er ook gebeurt.

Totdat die droom is uitgekomen is de liturgie de plek waar dat vertrouwen van week tot week wordt gevoed: 'Worship the Lord in the beauty of holiness.' 'The Lord sitteth above the waterflood'.

Woorden uit psalm 29, de antwoordpsalm bij de lezing van het Jonaverhaal. Onvergelijklijk indrukwekkend weergegeven in het Engels van de King James Bible en prachtig muzikaal verwoord door Edward Elgar, straks na de overweging te horen.

Eerst maar die psalm in de Nederlandse taal

Lezing: psalm 29

De ENE troont boven de chaos, die het leven bedreigt, telkens weer opnieuw. Die psalm roept de goden, de machten, op om de ENE alle gewicht, alle eer en glorie te geven. Hem te aanbidden in de schoonheid van heiligheid. Als aansporing klinkt zevenmaal de stem van de ENE 'op de wateren'. Ongetwijfeld zijn de donder en de bliksem, de storm en de opgezweept zee, de krakende bomen meteorologische ervaringen van de dichter. Ze worden echter in een andere context gezet, als een oproep vertrouwen te stellen in de god, die scheppend de chaos omtovert tot land van vrede en mensen oproept mee te doen in die vredesbeweging. De psalm is een oproep om de ENE alle eer te geven, die de richting wijst naar menselijk samenwonen op aarde: 'Worship the Lord'. Het laatste woord van de psalm is vrede. Daar moet het heen. Dat is de richting!

Als we weer kunnen samenkomen ben ik – geheel in de lijn van de oproep van psalm 29 - ervoor het Kyrie door een gloria-hymne te laten volgen. Het Gloria is een vroegchristelijke hymne die aanvankelijk alleen in het morgengebed van Pasen werd gezongen, maar steeds populairder werd en vervolgens op grote feesten en ten slotte op alle zondagen werd gezongen. Oude papieren dus, evenals het Kyrie.

Als ik zou mogen kiezen zou ik het ook wel weten: een tekst van Huub Oosterhuis, nog niet in het repertoire van de Schola en de Ekklesia. Het gaat zo:

Ere wie ere toekomt, lichtende levende God.
U komt toe alle stem, alle veerkracht en zingen.
Die ons verwekt en doet zijn, ons openbaart en herademt
een en volstrekt in allen
en boven allen uit
vader, zoon en geest,
bron, water en stroming
liefdes eerste begin,
liefdesweg,
liefdesvolharding.
Gij die doet lichten de zee
Lichten aarden en hemel
Stroom uw mensen vol kracht
Doe opleven hun ogen,
Moge het worden, eindelijk,
wat Gij gewild hebt van meet af:
Licht dat niet dooft, liefde die blijft.

Zowel Antoine Oomen als Willem Vogel hebben een melodie gemaakt bij dit Gloria. Niet alleen als oecumenisch argument zou ik kiezen voor de melodie van de protestantse Vogel bij een tekst van de katholieke Oosterhuis, maar ook vanwege die beginwoorden, waarvan Vogel een refrein maakt, die hij door het lied heen strooit. Ook vanwege het begin van de melodie van het refrein, die hij opduikt uit het vroege Luthers-reformatorische liedrepertoire, het begin van lied 747 uit het Liedboek 2013: Eens komt de grote zomer! Daarmee is tekstueel en muzikaal verwoord waar het met deze aarde en met ons heen moet en gaat: de toekomst van de Eeuwige als de zomer die ons wenkt: summertime!

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.

AMEN

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl